

LUNDS UNIVERSITET

Själv mord i Ovidius *Epistulae Heroidum*

Asrar Mattsson Chaara

Handledare: Lovisa Brännstedt

Kandidatuppsats, AKSK04

Antikens kultur och samhällsliv

Institutionen för arkeologi och antikens
historia

Lunds universitet HT23

Abstract

Ovid's *Epistulae Heroidum* is unique in the way it portrays the female point of view in many ancient myths where the women's perspective previously has not been considered. This essay focuses on four of mythological women's letters from the *Heroides*; Phyllis, Dido, Deianira and Canace – all of whom commit suicide. The purpose of the essay is to discern the reason for their suicide as well as to examine their chosen method to kill themselves, and what meaning the methods may have.

The results of this inquiry revealed that the reason for the heroines' suicides lies in the loss of power, honour and respect in their respective communities, and that the methods that they use reflect how they felt about themselves and their respective fates.

KEYWORDS: Epistulae Heroidum, Heroides, Ovid, female suicide, Roman mythology, Greek mythology, Roman literature, Phyllis, Deianira, Dido, Canace, literary analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Introduktion	1
1.2 Syfte och frågeställning	1
1.3 Material och avgränsningar	1
1.4 Teori och metod.....	1
1.5 Tidigare forskning	2
2. Hjältinnornas brev	3
2.1 Phyllis	3
2.2 Dido.....	8
2.3 Deianira	13
2.4 Canace	19
3. Diskussion	23
3.1 Orsaken till kvinnornas val att avsluta sitt liv	23
3.2 Svärdets symbolik och hängningens skam.....	24
4. Slutsats och sammanfattning	26
5. Bibliografi	27

1. Inledning

1.1 Introduktion

Publius Ovidius Naso publicerade *Epistulae Heroidum*, även kallat *Heroides*, tidigt i sin karriär, bara något år efter att hans första diktsamling *Amores* utgivits ca 20 f.Kr. Verket består av 21 brev varav alla utom tre tillskrivs en kvinnlig författare. Verket är skrivet intertextuellt, det vill säga att samtliga brev hänger ihop på olika sätt, något som blir tydligt i de sex sista breven som fungerar som en konversation mellan kärlekspar. Den här uppsatsen kommer dock endast att fokusera på fyra av de brev som Ovidius författade, och kommer bli en djupdykning i fyra mäktiga mytologiska hjältinnors känslor och handlingar – och självmord.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet är att belysa orsaken till dessa fiktiva kvinnors självmord och varför de väljer att ta livet av sig på ett visst sätt. Frågeställningarna som jag utgår ifrån är följande:

- Varför tar kvinnorna sina liv och på vilka premisser?
- Varför väljer de de tillvägagångssätt som de gör och vad har det för implikationer?

1.3 Material och avgränsningar

Källmaterialet jag utgår ifrån är Ovidius *Epistulae Heroidum*, då verket utgör stommen för uppsatsen. Jag använder mig främst av John W. Köhlers översättning, med vissa jämförelser av Grant Showermans översättning för Loeb på engelska. Utöver det så använder jag mig även av Peter E. Knox kommentarer på Phyllis epistel, då han inte har kommenterat samtliga som behandlas i uppsatsen.

Jag har valt att endast fokusera på de kvinnors brev i vilka de uttryckligen tar livet av sig i *Heroides* och utesluter därmed de breven där kvinnan tar sitt liv i andra mytologiska framställningar men som inte berörs i Ovidius brev. De kvinnobrev som uppfyller kriterierna och därmed kommer behandlas i uppsatsen är de som tillskrivs Phyllis, Dido, Deianira och Canace. I uppsatsen kommer jag att benämna Ovidius verk som *Heroides* i stället för *Epistulae Heroidum*.

1.4 Teori och metod

För att analysera breven och få en adekvat insikt i källmaterialet har jag använt mig av den hermeneutiska metoden. Jag har läst in mig på tidigare forskning som berör *Heroides*, den romerska synen på självmord och jämförelser med hur grekerna behandlade det litterära

själv mordet samt deras syn på självmord eftersom de aktuella myterna till stor del har ett grekiskt ursprung, förutom Dido. Jag har närläst de för uppsatsen relevanta breven i *Heroides* i översättning på både svenska och engelska, och även tittat på kommentarerna till latinet för att få en djupare förståelse för texten.

1.5 Tidigare forskning

Ovidius *Heroides* är ett välstuderat verk där forskare har fokuserat på olika aspekter av breven. Laurel Fulkerson har forskat extensivt på hur kvinnorna i verket dels agerar som författare, dels hur de påverkas av samtida litteratur och poesi i sina resonemang och handlingar. Mary Catherine Boltons avhandling behandlar i sin tur hur Ovidius över tid behandlar kvinnor i sina verk, med specifikt fokus på verken *Heroides* och *Metamorphoses*. Sergio Casali har forskat om *Heroides* och behandlat hur kvinnorna agerar i relation till varandra, men även hur Ovidius har tagit inspiration från grekiska författare från den klassiska perioden och hur Ovidius verk står i kontrast till deras – likheter, skillnader och vilka innovationer som Ovidius har bidragit med till mytologin, även Gareth Williams har forskat på detta. Sara Lindheim har forskat på hur kvinnlig lust tar sig uttryck i *Heroides*.

Eleanor Glendinnings avhandling har fokus på hur det kvinnliga romerska självmordet porträtterats från Augustus tid till senantiken, där fem av Ovidius *Heroides* brev diskuteras och analyseras ur en självmordskontext.

Vidare har Catherine Edwards gjort en omfattande studie av det romerska självmordet och ägnar ett kapitel i sin bok *"Death in Ancient Rome"* åt att behandla det kvinnliga självmordet. Timothy Hill har i sin tur forskat om hur det romerska självmordet skildras i romerska tankegångar och litteratur genom att analysera källor från senrepublikansk tid till senantiken, och ägnar även han ett kapitel i sin bok *"Ambitiosa Mors"* åt Ovidius.

2. Hjältinnornas brev

2.1 Phyllis

Det första brevet som uppfyller kriterierna för uppsatsen tillskrivs Phyllis, en trakisk drottning¹ i Ovidius version men i övriga myter är hon oftast porträtterad som prinsessa. Phyllis skriver till Demofon som hon anser vara sin make.

Enligt myten blir Demofon skeppsbruten i Thrakien och finner där en fristad hos Phyllis, som hjälper till att reparera hans skepp och ser till att han och hans besättning är omhändertagna under deras tid i hennes rike. Demofon är en atensk prins och son till hjälten Theseus som är känd för sina många äventyr – mest känd är han för att ha besekrat minotauren på Kreta. Till hjälp för att överleva striden mot minotauren hade Theseus den kretiska prinsessan Ariadne som följde med honom när han lämnade Kreta, då hon gått emot sin familj när hon hjälpte honom och hon blev därmed tvungen att fly. Theseus övergav sedermera Ariadne på en öde ö och seglade tillbaka till Aten.

När Demofon hamnar i Thrakien föregås han således av sin fars rykte, något Phyllis tar upp flertalet gånger i episteln. Demofon måste efter ett tag återvända till Aten, men lovar Phyllis att han kommer att komma tillbaka inom en månads tid – ett löfte han inte håller. Phyllis väntar förgäves i fyra månader och begår sedermera självmord på grund av vad hon anser vara Demofons svek. Så varför denna häftiga reaktion på hans trolöshet? Är det för att Phyllis känner sig försmädd och förgås av ett krossat hjärta, eller är det för att hon förlorat respekten från sina undersåtar och därmed inte kan styra över dem längre?

Phyllis inleder sitt brev med att uttrycka sig ursäktande kring det faktum att hon klagat men fastställer samtidigt att hon inte klagat innan en adekvat tid passerat – hon understryker sitt tålamod och det faktum att hon inte har uttryckt kritik kring sin väntan tidigare. Även om Demofon lovat att han ska komma åter efter en månads tid, väntar Phyllis i fyra månader innan hon författat brevet – hon håller hoppet uppe och är villig att tro på att han kommer vara trogen det löfte han avlagt inte bara inför henne, utan även inför gudarna. Utöver Phyllis kärlek, tålamod och sedermera besvikelse som uttrycks i brevet finns en annan faktor ständigt närvarande om än inte lika tydligt uttalad: makt.

¹ Jag utgår från att Phyllis är drottning i Ovidius verk då det står *...to rule in armour-bearing Thrace another shall be found*, *Ov.Her.* 83-84. Dock är hon enligt traditionen en prinsessa, det är alltså Ovidius påfund att hon är en härskarinna.

En viktig aspekt av episteln är att brevet är skrivet från en drottning till en prins, rent statsmannamässigt och maktmässigt innehar Phyllis en högre position än Demofon som även om han är kunglig inte har samma maktkapital som en regent. Tydliga tecken på deras maktskillnad kan även läsas in i passagen där Phyllis beskriver det faktum att Aten är en ”lård” stad, det vill säga en ”kunskapens högborg” i kontrast till Thrakien som är ett krigiskt land² - Phyllis har med andra ord ett större våldskapital än Demofon, och är genom sin etnicitet närmare associerad med våld utifrån den aktuella texten. Hon har även en annan press på sig då det är fastställt att hon är en ensam regerande drottning, vilket betyder att även om hon har ett större maktkapital så har hon även mer att förlora vid en potentiell skandal med grund i deras relation.

Det är vidare intressant att Phyllis väljer att inleda brevet med att beskriva inte bara det overseende hon har haft med hans icke uppfyllda löfte, utan hon befäster även det faktum att hon under sin väntan inte utgått från att Demofon hade svikit sitt ord. Tvärtom bad hon till gudarna för hans säkerhet och offrade även till dem i samma syfte, då hon inte kunde föreställa sig att han inte skulle hålla sitt löfte. Phyllis uttrycker att hon var rädd att hans skepp förlist, hon spekulerade kring olika katastrofer som kunde ha inträffat och därmed förhindrat hans återkomst; det är först när de fyra månaderna passerat som hon accepterar att han har övergivit henne.

Brevet har en ton av både sarkasm och förakt utöver den smärta och kärlek som uttrycks, men föraktet riktas, enligt min tolkning, inte endast gentemot Demofon utan även mot Phyllis själv. Hon uttrycker stark kritik mot sin trolöse älskare och hans tomma ord, men riktar lika mycket kritik mot sig själv för att hon trodde på honom. Hon skriver om det faktum att det var hon som reparerade hans skepp så att han kunde segla i väg, och att inte bara hans tårar och löften ingöt förtroende i henne – även hans rykte och familjebakgrund gav henne anledning att hålla hans ord i hög aktning.

”Tänk, jag lät laga de skepp som stormen skadat, jag dumbom, så att du trolöst på dem sen kunde överge mig, roddare fick du av mig och de hjälpte dig undfly min åsyn – egna vapen har, ack, vållat mig smärtsamma sår! Alla smickrande ord du slösat med trodde jag på och trodde på ädel börd, på ett så lovprisat namn, trodde på tårar – ty även sådana kan läras att hyckla, sipprar på konstlad väg de också fram när man vill?”³

² Ov. Her. 2.83-84.

³ Ov. Her. 2.45-52. *Ah, laceras etiam puppes furiosa refeci—ut, qua desereret, firma carina foret!—remigiumque dedi, quod me fugiturus haberes.heu! patior telis vulnera facta meis!credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis;credidimus generi nominibusque tuis; credidimus lacrimis—an et hae simulare docentur?*

Här vill jag argumentera för att citatet ovan i relation till det faktum att hon senare i raderna 75-79 av brevet tar upp Theseus svek gentemot Ariadne är en slags självkritik hos Phyllis. Det faktum att hon först i rad 50 benämner hans stolta familjebakgrund med *generi nominibusque tuis*⁴ för att sedan i några rader efter påtala det faktum att hans far var känd för den här incidenten av trolöshet mot en kretensisk prinsessa är enligt min analys ett uttryck för självföreläsa för att hon trodde på Demofons löfte trots att hon var väl medveten om hur lätt hans far svek sitt ord till en annan kunglighet.⁵

Det är vidare intressant att Phyllis i brevet framhåller att hon inte ångrar att hon agerat som värdinna åt Demofon och öppnat sin hamn och sitt hem för honom, och härefter skiljer sig översättningarna åt då både Showermans och Köhlers översättningar beskriver att Phyllis ångrar att hon bjudit in honom till sin säng – men på olika sätt. Showermans översättning för Loeb benämner det som att hon gör honom tjänster i äktenskapets säng medan Köhler i den svenska översättningen benämner det som att hon inbjudit honom i egenskap av gäst att dela hennes säng, och således gett honom en större ära än hon nu önskat att hon gjort. I latinet används ordet *ingali*⁶, vilket de facto betyder äktenskaplig. Min tolkning är att både den latinska originaltexten och kommentarerna till *Heroides* pekar på att det handlar om någon form av äktenskap om än inte ett legitimt sådant; detta understryks senare i raderna 115-120 där furien Tisiphone benämns som *pronuba*,⁷ brudföreläsa.⁸ Benämningen av Tisiphone som *pronuba* hade varit ologisk om ett slags äktenskap inte hade ägt rum, och jag vill argumentera för att det här kan tyda på en slags dödsdömd union som leder till Phyllis fördärv – furierna Tisiphone och Allecto var de dåliga omen som närvarade vid deras äktenskapsceremoni, även om de inte hade en regelrätt sådan. Ett annat argument för att det inte är en utomäktenskaplig relation de ingår i är det faktum att Hymen, guden associerad med äktenskap, nämns av Phyllis redan i rad 34 i association till Amor och vidare i raderna 35-42 i association både Venus, Juno, Ceres och Demofons gudomliga farfar Neptunus.”

I kontrast till detta står den kontext som Phyllis i både raderna 55-58 och 115-120 talar om det eventuella äktenskapet i. Även om det används ord som associeras starkt med äktenskap och

⁴ Knox 1995 s.123.

⁵ Laurel Fulkerson (2002) menar dock att det här beror på att Phyllis drar förhastade slutsatser och applicerar andra kvinnors öden på sig själv, och att inget tyder på att Demofon inte skulle återvända. Hon menar att Phyllis har läst för mycket poesi och därför utgår ifrån att hon kommer bli sviken, men jag menar att då Phyllis lever i samma verklighet som samtliga hjältinnor i *Heroides* så blir det en helt annan kontext – kvinnorna och deras öden är inte fiktion, de är faktiska och därmed är det logiskt att hon drar paralleller mellan sitt eget öde och andra kvinnor som har utstått liknande.

⁶ ”To fasten, bind, join. To join in marriage, marry, couple.” Oxford Latin Dictionary 2012.

⁷ ”A married woman who conducted the bride to the bridal chamber.” Oxford Latin Dictionary 2012.

⁸ Ov. *Her.* 2.117.

äktenskapsceremonier är det i samma kontext som hon talar om sin sexuella relation till Demofon. Vidare påtalar Phyllis även i raderna 80-85 att ingen traker nu vill gifta sig med henne och i raderna 100-104 våndas hon över att Demofon kanske har funnit en annan brud. Om det vore så att ett legitimt äktenskap hade ingåtts, hade hon varken behövt tänka på att ingen trakisk man vill äkta henne eller att Demofon skulle gift sig med någon annan – så det måste enligt min förståelse vara så att Phyllis de facto hade en utomäktenskaplig sexuell relation med Demofon och detta resulterar i en ökad ångest hos henne. Annars hade de orosmoment som påtalats inte varit aktuella, då de hade haft ett lagligt och religiöst bindande äktenskapskontrakt. Detta stärks enligt min mening av att hon skriver att hon önskar att hon hade dött innan hon hade gett honom sin oskuld.⁹

Det går att argumentera för att någon form av ceremoni ägt rum, men att den inte har någon laglig betydelse av okänd anledning. Folket i Thrakien vet att Phyllis ingår i en relation med Demofon så den har inte varit dold, detta innebär att någon form av ceremoni bör ha ägt rum då folket accepterade omständigheterna så länge Demofon var på plats och en allians med Aten var att vänta. Vidare är det för många ord som associeras till äktenskap för att jag helt ska tro att Ovidius vill framställa det som om Phyllis fantiserat ihop det själv. Maktaspekten är ständigt närvarande, om än inte explicit uttryckt.

Laurel Fulkerson menar i sin artikel "*Writing Yourself to Death: Strategies of (Mis)reading in Heroides 2*" att Phyllis varken är förlovad eller gift med Demofon, utan att hon har inbillat sig det utan någon egentlig grund då hon associerar sig själv till andra hjältinnor hon ska ha läst om.¹⁰ Timothy Hill menar i sin tur i boken "*Ambitiosa Mors*" att "äktenskapet" i själva verket är en allians eller kontrakt mellan dem, ett så kallat *foedus amoris*, och att det ger tyngd till alliansen även om en legitim äktenskapsceremoni inte har ägt rum.¹¹ Om Hill har rätt och att en allians har ingåtts, ger det en djupare förståelse för Phyllis val att avsluta sitt liv – hon är utskämd och har dessutom förlorat en viktig allians till Aten, något som kan anses förödande för en regerande drottning när hon dessutom publikt ingått i en kärleksrelation med den andra parten i alliansen. Hon blir lämnad både som kvinna och som offentlig statsman.

Oavsett om relationen var legitim eller illegitim i en äktenskaplig kontext, menar Phyllis att det är relationen i sig som leder till hennes fördärv. Min bedömning är att Phyllis tar livet av sig inte på grund av att hon förlorat Demofon, utan på grund av att hon genom hans svek förlorar sin status och makt. I raderna 80-90 gör Phyllis det tydligt att på grund av att hon valde en utländsk man

⁹ Ov. *Her.* 2.59-60

¹⁰ Fulkerson 2002, s.156.

¹¹ Hill 2004, s.102-3.

som partner och därmed ratade att styra tillsammans med en trakisk man, respekterar hennes folk henne inte längre – men hade han hållit sitt löfte och kommit tillbaka och därmed etablerat en atensk-trakisk allians hade hennes undersåtar blivit nöjda. Genom att hon gett sin oskuld till honom, öppet visat sig med Demofon och de har etablerat att de är i en relation, äktenskaplig eller utomäktenskaplig, för att sedan bli övergiven av honom har inte bara krossat hennes hjärta utan även hennes maktbas som drottning. Folket respekterar inte henne utan hånar henne, ber henne att åka till Aten och låta någon annan styra Thrakien.¹² Det är således tydligt att hennes situation som regent inte är hållbar längre. Därmed menar jag att den enda utvägen för Phyllis är att ta sitt liv, inte på grund av att hon sörjer hans svek utan på grund av maktförlusten. Phyllis skriver i slutet av sitt brev att hon fantiserat om att dränka sig i havet så att hennes kropp kan komma i land i Aten så att Demofon kan se den, och tror att han då hade förebrått hennes agerande då hon förföljt honom hela vägen dit. Min analys är att detta är en metafor för att hon inte har någonstans att ta vägen; hon kan inte stanna i Thrakien på grund av att opinionen har vänts mot henne och hon kan inte heller följa Demofon till Aten då han har övergett henne och således inte vill vara i ett partnerskap med henne – den enda utvägen är döden.

När Phyllis skriver om sitt självmord i nästkommande rader och hur hon ska gå till väga för att avsluta sitt liv lägger hon fram tre alternativ: gift, svärd och hängning.

Hon uttrycker att hon känner en längtan efter att konsumera gift, men lägger större fokus på två metoder: att ta sitt liv med ett svärd, eller att hänga sig. Hon menar att hon vill sticka ett svärd i sig och ”dö smärtsamt och nedstänkt med blod”,¹³ det är således ingen mild död hon längtar efter utan en våldsam sådan. I efterföljande mening skriver hon att hon vill lägga en snara kring sin hals då Demofon brukade omfamna henne kring just halsen. Något intressant att anmärka på är att det står att halsen ”lät sig”¹⁴ omfamnas av honom, vilket återigen visar på Phyllis självförebråelse i sin relation till Demofon. Phyllis uttrycker inte vilken metod hon bestämmer sig för att använda när hon sedermera tar sitt liv, utan lämnar det öppet i episteln.¹⁵

Hon avslutar brevet med uttrycka att hon ska sona sitt misstag, relationen till Demofon, med att dö i förtid. Phyllis bestämmer vidare att det ska stå på hennes gravsten att det är Demofon som är orsaken till att hon tog sitt liv. Hon benämner dock Demofon som gäst och inte make i inskriptionen, och hon är tydlig med att även om det är Demofon som är orsaken till hennes

¹² Ov. Her. 2.83-4.

¹³ Ov. Her. 2.140. *traiectam gladio morte perire iuvat*

¹⁴ Ov. Her. 2.142.

¹⁵ Det är dock allmänt vedertaget i de övriga behandlingarna av myten att hon tar livet av sig genom att hänga sig.

själv mord så är det hon som tar sitt eget liv. Det latinska avslutet på brevet är "*ipsa manum*"¹⁶ vilket jag anser tyder på en önskan om att ta tillbaka sin agens i en situation där hon inte har några utvägar förutom döden. Även om hon blir driven till självmord på grund av sina omständigheter, så är det för sin egen hand med sin egen agens som hon tar sitt liv.

Det finns inga indikationer på att Ovidius inte följer den mytologiska traditionen kring Phyllis där hon väljer att hänga sig, vilket är intressant då hängning i sig ansågs vara ett skymfligt sätt att ta livet av sig.¹⁷ För mig framstår det som om Phyllis valde valde Phyllis den här metoden för att hon skämdes över sin naivitet och sitt agerande i relationen till Demofon, vilket blev ödesdigert för henne.

2.2 Dido

Nästa brev som ska behandlas i uppsatsen är det som tillskrivs Dido.

Dido var inte bara drottning av Karthago, utan även stadens grundare. Hon var av kunglig börd även innan dess, då hon var en fenicisk prinsessa. Karthago blev sedermera en mäktig stad under Didos regim, då hon var änka och inte gift om sig regerade hon ensam i staden.

I de tidiga myterna tog Dido livet av sig på grund av att kungen Hiarbas, som regerade över ett angränsande land och dessutom sålde det land Karthago byggdes på till Dido, ville gifta sig med henne. Hennes rådgivare ville att hon skulle ingå i ett äktenskap med honom, men då hon inte ville offra sin autonomi som regerande drottning eller besudla sin relation till sin döda make tände hon ett gravbål och tog livet av sig på det tända bålet med ett svärd för att undvika att gifta sig.¹⁸

I den romerska myten, mest känd från Vergilius, var det trojanen Aeneas, son till Venus, som var orsaken till Didos beslut att ta sitt liv. Enligt myten landsteg Aeneas på Karthagos kust efter att ha flytt från Troja, och Dido blev förälskad i honom efter att Venus skickat Amor med sina kärlekspilar för att förtrolla henne. Även om Dido brottades med skuld känslor då hon kände att hon var otrogen mot sin döda make, Sychaeus, inledde de ett förhållande och var lyckliga fram till dess att Aeneas blev beordrad av Jupiter att fortsätta sin odysseé för att hitta landet där Rom sedermera skulle grundas. Dido blev förkrossad av att Aeneas lämnat henne och tog därmed sitt liv på gravbålet med Aeneas svärd.

Dido inleder sitt brev med att be Aeneas lyssna på henne, då hon har bestämt sig för att dö. Hon är säker på detta och beskriver orsaken till att hon författar brevet som följande:

¹⁶ Ov. *Her.* 2.148

¹⁷ Liv. *Ab urbe condita* 42.28.

¹⁸ *Harpers Dictionary of Classical Antiquities* s.v. Dido.

”Ej för att jag med en bön hoppas kunna påverka dig tar jag till orda – en gud vill ju ej bönhöra mig – utan för att jag offrat åt dig min stolthet, mitt rykte, ärbarhet kan jag nu lika gott slösa med ord.”¹⁹

Det är inte en kuvad Dido som inleder brevet med dessa ord, utan en sviken kvinna som anser sig berövad på allt hon behöver för att kunna styra ett folk: stolthet, rykte och ärbarhet. Det är åter viktigt att se maktstrukturerna i vem som författar brevet och vem som är mottagaren; Dido är en regerande drottning som ensam har makten för Karthago, medan Aeneas är en, om än av kunglig börd, statslös flykting från Troja. Även om Aeneas är Venus son och beskyddad av Jupiter, så är maktbalansen mellan de två inte densamma – men då Dido menar att samtliga aspekter som är listade ovan i citatet har berövats henne minskar hennes maktkapital och kapacitet i att fortsätta regera så som hon har gjort sedan hon grundade staden.

Hon menar vidare att Aeneas har brutit en ed och löften till henne när han lämnar Karthago och därmed även henne, och menar att han ”...ringaktar stolt makten jag avstod åt dig.”²⁰

Bara av brevets inledning kan vi etablera att Dido är säker på sin sak – hon ska dö. Att Dido direkt efter att hon etablerat detta faktum går vidare till att påtala de saker hon offrat till Aeneas i kombination med att han brutit sina löften till henne och ringaktat den makt hon **avstod** i Karthago till hans fördel menar jag visar på att hon berättar anledningen till att hon dör: maktförlusten. Det är inte ett kärleksbrev hon skriver, inte heller en önskan om att han ska återvända. Hon påminner honom om vad hon anser att han har tagit ifrån henne och hur detta påverkar henne i egenskap av drottning och regent.

Vidare spekulerar Dido kring vad Aeneas tror kommer hända när han väl kommer till Italien, ska han grunda en stad och vinna en ny kärlek? Kommer han svika den kvinnan på samma vis som han svek henne? Kommer den stad han grundar kunna mäta sig mot hennes Karthago och det hon lyckats åstadkomma, och om han nu gör det – kommer han finna en hustru som älskar honom lika mycket som hon gör? Att hon nämner kärlek först efter att hon har tagit upp maktaspekterna, något som jag anser kan indikera att Dido värderar makt över kärlek – det är inte att Aeneas lämnar henne som sårar, det är det faktum att han ljög och ratade den makt hon gav honom. Vidare har han ratat makten med intentionen att göra vad hon redan har åstadkommit, att bygga en mäktig stad från grunden, något hon menar är otacksamt då hon redan erbjudit honom makten över Karthago.²¹

¹⁹ Ov. Her. 7.5-8. *Nec quia te nostra sperem prece posse moveri, adloquor—adverso movimus ista deo; 5 sed merita et famam corpusque animumque pudicum cum male perdiderim, perdere verba leve est.*

²⁰ Ov. Her. 7.14 *moenia nec sceptro tradita summa tuo?*

²¹ Ov. Her. 7.13-27.

Något som är viktigt att poängtera är att Dido enligt den romerska myten inte blev förälskad i Aeneas på ett naturligt sätt, utan hon blir påverkad av Venus och Amor. Därmed är hennes resonemang kring honom inte logiska, hon är sårad och arg men beskriver ändå att hon inte hatar honom och fortfarande åtrår honom trots allt.²² Det intressanta i det är att trots att Dido är förtrollad och lider av en kärlek hon inte önskat, inte kan styra, stänga av eller kontrollera ändå kan uttrycka ilska och avsky mot Aeneas handlingar. Hon fantiserar om hans död i raderna 40-55 men ångrar sig lika snabbt. Hon är dock ständigt säker på sin egen död, och hon avslutar önskningarna om att Aeneas ska förgås till havs med följande citat:

”Jag är förlorad men räds att mista och skada dig, du min ovän som skadat mig – tänk om det blir skeppsbrott, du dör... Lev! Jag förlorar dig hellre så än genom din död, det får hellre sägas om dig att du har vållat min död!”²³

Dido menar alltså att det är Aeneas som är orsaken till hennes bortgång, och jag menar att det kan dras paralleller mellan detta och det hon menar att hon offrat till Aeneas i början av brevet: stolthet, rykte och ärlighet. Vidare i raderna 67-68 tar hon åter upp Aeneas svek och lögn, och att dessa specifikt är det som har tvingat henne att dö; detta tas upp igen i rad 75-76 där hon ber Aeneas att se till att Julus, Aeneas son, överlever, och att Aeneas kommer bli känd nog för att ha orsakat Didos död. Hon framhåller själv flertalet gånger i inledningen vad hon har berövats, och i den här delen av brevet att det är Aeneas som är den direkta orsaken till hennes självmord. Vad som är intressant är dock att hon benämner Aeneas svek i rad 68 som att han ”genom trojanskt svek tvingat Dido att dö...”.²⁴ Det finns därmed en betoning på hans ursprung – något som kan anspela på den alternativa versionen av Aeneas ursprungsmyt där han hjälpte grekerna att invadera Troja.²⁵

Dido tar även upp Julus mor och Aeneas första hustru som lämnades i Troja när Aeneas och hans familj flydde och dog där, och menar att Aeneas säkerligen ljugit för hustrun också och anklagar honom för att medvetet ha övergett henne och därmed orsakat hennes död. Efter den beskrivningen skriver hon: ”Du har berättat det själv, jag blev rörd, så pina mig då som jag har förtjänt! Mitt straff når dock ej upp till min skuld...”²⁶

Så vadan denna självföreläsa? Vari ligger hennes skuld?

²² Ov.Her. 7.29-34.

²³ Ov. Her. 7.61-64. *Perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti, neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas. vive, precor! sic te melius quam funere perdam. tu potius leti causa ferere mei.*

²⁴ Ov.Her. 7.68. ...*Phrygia Dido fraude coacta mori...*

²⁵ Dion.Hal. 1.48.3.

²⁶ Ov.Her. 7.85-6. *Haec mihi narras: haec me movere! Merentem ure: minor culpa poena futura mea est.*

Jo, hon beskriver att hon erbjudit Aeneas en trygghet och fristad, och även skänkt honom land precis när han landstigit på kusten och hon inte kände honom. Detta återgår till att hon handlade utan agens, hon finner det själv otroligt att hon gjorde allt det för en man hon inte hade några reella kopplingar till – men Venus kärleksförtrollning tar bort hennes logiska tänkande och får henne att agera på ett sätt som är i så stor kontrast till hennes egentliga beteende att hon inte kan förstå det. Hon ångrar att hon hade intim kontakt med honom och tar igen upp att hon ”skändat mitt ärbara namn”.²⁷ Jag menar att nästföljande rader tyder på att Dido förgås av kärlek, men inte på grund av att Aeneas lämnat henne utan för att Venus kärleksförtrollning fick henne att agera så okaraktäristiskt att hon långsamt drivs till vansinne.²⁸ Hon tar upp dagen då hon och Aeneas besöker en grotta under ett oväder och är intima, hon beskriver hur hon hörde röster och trodde att det var nymfer som talade men att det var furiernas röster hon hörde – detta då hon bröt sitt äktenskapslöfte till sin mördade make Sychaeus och gav sig själv till Aeneas.

Dido börjar därefter beskriva hur hon vill straffas och att hon skäms för att hon har offrat sin kyskhet, och talar om hur hon har avstått från att besöka den staty av Sychaeus hon har rest då hon skämts för sina handlingar. Hon påtalar dock igen att hon blivit vilseledd, hon menar att det är av Aeneas men det är de facto Venus som är roten till hennes agerande på grund av kärleksförtrollningen – Aeneas utnyttjar dock detta till sin fördel genom att stanna kvar i Karthago och leva med Dido. Vidare ursäktar Dido sig genom att rada upp varför hon trodde på Aeneas; han var son till gudinnan Venus och hade räddat sin far från Troja, och dessutom gav han Dido löften – hon övertygar sig själv om att det var ett misstag och att det de facto inte är hennes eget fel att hon agerat såsom hon har gjort.

Efter detta beskriver hon hur hennes make dödats av hennes bror och hur hon fick fly. Hon beskriver hur hon grundade Karthago och hur detta väckte avundsjuka hos lokalbefolkningens ledare, och hur de försökte tvinga in henne i ett äktenskap – och hur de alla klagade när hon i stället valde en främling, det vill säga Aeneas, som partner. Hon beskriver även hur hennes bror vill se henne död, precis som han dödade hennes make.

Dido är dessutom gravid med Aeneas barn,²⁹ och är fortfarande fast besluten vid sitt öde – hon ska ta sitt liv. Hon tar återigen upp att det är Aeneas fel att både hon och deras barn dör, då han lämnat henne och Karthago. Hon fortsätter med att försöka beveka Aeneas och erbjuder honom

²⁷ *Ov.Her. 7.93. ...et mihi concubitus fama sepulta foret!*

²⁸ Timothy Hill (2004 s.123) menar att Didos brev är det första exemplet i latinsk litteratur där en individs natur och deras *persona* står i konflikt till varandra, något som Hill menar blev en trend som kom att synas i det romerska samhället efter augusteisk tid.

²⁹ Detta verkar vara en ny tanke hos Ovidius och är därmed viktigt i brevet kontext.

återigen makten i Karthago och menar att hon kan ge honom allt det han vill – krig som fred, men att han kommer vara härskare över Karthago om han bara stannar.

Jag menar att dessa skiftningar mellan ånger och kärlek visar på att hon inte har full kontroll över sig själv. Dido påtalar flertalet gånger som jag presenterat ovan att hon inte förstår varför hon har erbjudit honom alla dessa förmåner i sitt rike, och att hon trots allt han har gjort inte är kapabel till att hata honom eller önska livet ur honom. Hon vill ständigt ha hans närvaro, trots att hon egentligen inte har fått något positivt ut av deras relation överhuvudtaget. Venus förtrollning gör att hon inte är kapabel att resonera logiskt trots otaliga försök till det i brevet, hon övervinns ständigt av sin onaturliga kärlek till Aeneas och önskan om att vara nära honom – det vinner över alla oförrätter hon beskriver.

Hon konstaterar vidare i raderna 181-184 att hon tar sitt liv om han inte gör som hon vill och stannar hos henne – och att hon kommer ta sitt liv med hans "...frygiska svärd".³⁰ Hon har en gång tidigare specifikt dragit paralleller mellan dem och Aeneas svek, i rad 68 som behandlades tidigare i kapitlet där hans svek benämndes som "trojanskt svek". Vidare har hon även benämnt honom som främling när hon tog upp hur hennes undersåtar och de kringliggande kungarikena kritiserat henne för att hon gifte sig med en utländsk man till skillnad från en inhemsk, vilket visar på hur viktig aspekten av hans etniska och kulturella tillhörighet är i sammanhanget.

När Dido väl beskriver hur hon ska dö är hon tydlig med att hon kommer ta livet av sig och det ofödda barnet med Aeneas svärd, och att hon kommer hugga sig i bröstet med det. Hon menar vidare att hennes bröst redan har ett sår, orsakat av den åtrå hon känt för Aeneas. Dido har kontinuerligt under brevet gjort det klart för Aeneas att hon kommer ta livet av sig, att skulden kommer ligga på honom och att självmordet kommer utföras med hans gåva till henne – det frygiska svärdet. Hela dödsscenen är centrerad kring Aeneas, hans handlingar och tillhörigheter. För att göra det ännu tydligare så avslutar Dido brevet med följande rader:

"Skriv då ej på min sten: "Här vilar Elissa, Sychaeus' maka." På marmorn skall folk upptäcka följande text: "Dido dödade sig med det svärd hon fått av Aeneas. Skulden till hennes död är på ett dubbelt vis hans."³¹

Här understryker hon skulden hon lägger på Aeneas – hon älskar sin make Sychaeus trots allt, men vill i döden inte ens benämnas som hans hustru på sin gravinskription. Det kan argumenteras för att även det är associerat till Venus kärleksförtrollning över henne, att hon har

³⁰ Ov.Her. 7.184. ...et gremio Troicus ensis adest

³¹ Ov.Her. 7.193-6. Nec consumpta rogis inscriber Elissa Sychaei, hoc tamen in tumuli marmore carmen erit: 'Praebuit Aeneas et causam mortis et ensem; ipsa sua Dido concidit usa manu. '

känslorna för sin make kvar latent i sig har setts i raderna där hon talar om Sychaeus – men i döden ska hon inte vara Elissa, hans maka; hon tillskriver sig Aeneas i livet men även i döden. Dock är det intressant att hon inte nämner sin kärlek för Aeneas på sin gravsten utan endast påtalar att det är han som har skulden till hennes död, kanske är det för att hon i döden äntligen anser sig vara fri från den förbannelse hennes kärlek till Aeneas blir. Glendinning skriver att Dido genom att understryka att hon dör ”*sua manu*”³² påtalar att det var för egen hand hon dog. Jag tolkar språkbruket som att hon tar tillbaka makten och även om Aeneas är orsaken till hennes död är det något hon aktivt beslutar och gör med egen hand. Bilden av Dido som statsman är den som sedermera överlever i den romerska traditionen, vilket jag menar ger den mytologiska kvinnan upprättelse i slutet. Moa Ekbom sammanfattar Didos eftermäle på ett sätt som jag finner går i samklang med mina argument: “The legibility of this image of Dido as a founder prevails in subsequent accounts, often with Virgilian phrases, and both intertwined with her doomed love and separate from it.”³³

2.3 Deianira

Nästa hjältinnas brev som ska behandlas i undersökningen är Deianiras, Herakles hustru och tillika baneman.

Myterna kring Deianira och Herakles, hur de möttes och vad som hände när Nessus attackerade henne är många och utvecklades under en lång period innan Ovidius författade hennes brev i *Heroides*.

Edwin Carawan menar i sin artikel ”*Deianiras Guilt*”³⁴ att den agenslösa versionen av Deianira där hon inte är medveten om att Nessus blod är giftigt är en invention av Sofokles i pjäsen *Trachiniae*. Carawan menar att det finns porträtteringar av en krigisk version av Deianira i kontrast till den agenslösa prinsessan som dominerat litteraturen efter *Trachiniae*. Han hänvisar till både Apollodorus, Hesiodos och Archilochus som har beskrivit Deianira som en krigarprinsessa och samtliga menar att hon vävde klädesplagget och medvetet doppade det i den giftiga substansen för att ta Herakles liv.

Men vem var Deianira egentligen?

Deianira var en kalydonsk prinsessa, dotter till kung Oeneus och drottning Althaea och syster till argonauten Meleager. Enligt den allmänt vedertagna myten brottades Herakles, vida känd som guden Jupiters son, med en flodgud vid namn Achelous och besegrade denne; och vann därmed

³² Glendinning 2011 s.141.

³³ Ekbom under utgivning, s.17.

³⁴ Carawan 2000, s.189-237.

Deianiras hand och blev hennes make. Ytterligare en välkänd myt är den som berör centauren Nessus som sedermera kommer att leda till Herakles död och Deianiras fall flera år efter att han stötte på dem. Nessus försökte attackera och våldta Deianira enligt mytologin, men hon lyckades ta sig loss ur hans grepp varpå Herakles skjuter honom med en pil doppad i hydrans gift. Nessus ska enligt myten döende ha sagt till Deianira att samla upp hans blod och spara det då hans blod hade samma funktion som en kärleksdryck.

Herakles otrohet mot Deianira är ett centralt ämne i brevet; Deianira nämner flertalet älskarinnor och utomäktenskapliga barn i sin epistel som är syskon till deras gemensamma son Hyllos. Brevet skrivs då Deianira på sin makes order inhyser prinsessan Iole från Oechalia i Trachis i deras stad – detta blir för mycket för Deianira då hon är orolig över att Iole ska ta hennes plats som Herakles maka.³⁵ Hon skickar en mantel till Herakles doppad i blodet Nessus uppmanade henne att samla ihop och spara vilket leder till Herakles död, därefter tar hon sitt liv.

Visste hon om att blodet var giftigt, eller var det ett naivt men genuint försök att få tillbaka sin makes kärlek? Då myten kring Deianira har utvecklats och förändrats genom åren råder det olika åsikter om detta – men vilken version var det Ovidius utgick ifrån? Jag anser att han utgår ifrån den ursprungliga myten där Deianira handlar med agens, med viss modifikation då han i vissa aspekter följer den traditionen som Sofokles etablerade – något jag kommer argumentera för nedan.

Brevet är främst centrerat kring deras äktenskap och den skam Deianira känner inför Herakles ryktes förfall, något Mary Catherine Bolton tar upp i sin avhandling.³⁶ Deianira inleder sitt brev med att gratulera sin make till segern över Oechalia och hon påtalar specifikt att det bidrar till deras gemensamma ära – hon knyter redan i första meningen samman sitt och Herakles rykte till en symbiotisk enhet.³⁷

I meningen därpå tar hon dock upp hans otrohet, genom att påtala Juno och Iole i samma mening precis efter inledningen där hon bundit samman sitt anseende med sin makes. Här etableras således Junos vikt i brevets kontext, och därmed också den äktenskapliga trohetens vikt för Deianira – en trohet Herakles inte har upprätthållit och som direkt kommer leda till hans död.

I brevet beskriver Deianira sin makes hjältedåd i samma mening som hon tar upp hans oförmåga att hålla sig trogen till henne:

³⁵ Se Bolton för en utförlig analys kring vikten av hennes position som Herakles fru, *Herculis uxor*, och hur hans affär med Iole kunde urholka denna. Bolton 1989 s.227-267.

³⁶ Bolton 1989.

³⁷ Ov. *Her.* 9.1-2.

”En förfulande fläck är just vad du fått på ditt rykte genom att otron drar ned dina bedrifter från förr! Är det ej du som sägs ha kramat ihjäl tvenne ormar, visat dig värdig Zeus redan i vaggan helt spädd? Början var bättre än slutet ty senare stordåd står inte på de förstas nivå – pojken blev sämre som man!”³⁸

Hon befäster direkt i brevet att hon inte har någon respekt kvar för sin make, och understryker att grunden till detta är han inte kan kontrollera sina lustar. Ständigt ställs Herakles stordåd i kontrast till hans misslyckanden i att kontrollera sig, och hon påtalar även sin personliga svaghet i kontrast till Herakles styrka i raderna 27-30.³⁹ Det faktum att hon ställer deras respektive styrka och svaghet mot varandra kan enligt mig tolkas som en intern vända hos Deianira över sin position; hon är en prinsessa med anor och hade därmed stora privilegier under sin uppväxt och förväntade sig att Herakles, som brottades med en gud för att vinna hennes hand, skulle ge henne en fortsatt värdig tillvaro som Zeus svärdotter. I stället blir hon kontinuerligt gjord till åtlöje under deras äktenskap, och förlorar då respekten från sina undersåtar och även de som befinner sig i samma sociala position som henne själv. Det faktum att Deianira inte ser någon värdig utväg ur situationen då hon inte har någon egentlig makt att förändra den kan förklara varför hon bestämmer sig för att döda sin make och ta sitt eget liv – på så vis besparas hon förödmjukelsen och besparar även deras son att behöva leva med skammen av att ha en mor som döms för mord på sin make.

Bolton drar paralleller mellan brevet och Sofokles pjäs *Trachiniae* som behandlar samma myt, och menar att en viktig del i sammanhanget är det faktum att Deianiras och Hyllos, deras son, öden är sammanlänkade med Herakles öde.⁴⁰ Det är enligt min åsikt troligt att Ovidius har samma utgångspunkt, då Deianira i brevets sista rad direkt adresserar Hyllos och ber honom att leva ett gott liv – hon har tagit bort skamfaktorerna från sin sons liv för att ge honom en värdigare framtid.

Om man utgår ifrån att Ovidius har samma utgångspunkt som Sofokles vad gäller Deianira och Hyllos öde, är det inte orimligt att hon tar livet av sig inte för att hon har skuld känslor för ett mord hon oavsiktligt utfört, utan för att hon försöker skydda sin son och hans framtid om hon var skyldig till Herakles död.

³⁸ Ov. *Her.* 9.19-24. *Quid nisi notitia est misero quaesita pudori, si cumulus stupri facta priora notat? Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues, cum tener in cunis iam love dignus eras? Coepisti melius, quam desinis; ultima primis cedunt; dissimiles hic vir et ille puer.*

³⁹ Ov. *Her.* 9.27-30.

⁴⁰ Bolton 1989.

Men vari ligger den stora skammen Deianira uttrycker att hon känner inför Herakles agerande? Ligger den i det faktum att han var otrogen, eller i på vilket sätt han var otrogen? I brevet skriver Deianira uttryckligen att hon inte fäst större vikt vid majoriteten av hans affärer och utomäktenskapliga barn, då dessa inte påverkade henne eller hennes rykte nämnvärt. Två otrohetsaffärer utmärker sig dock för Deianira och får henne att nå sin gräns; den han hade med Omphale och den han hade med Iole.

Omphale var en lydisk drottning som ägde Herakles som slav enligt den etablerade mytologin. De fick en son tillsammans, Lamos. Deianira introducerar Lamos i rad 54 med att understryka att det är först nu hon ser hans kvinnotjusande som otrohetsbrott – inte på grund av barnet då Herakles redan hade flertalet sådana, utan på grund av hur relationen till Lamos mor tog sig uttryck. Omphale beordrade Herakles att klä sig i feminint kodade attiraljer och i samband med att Deianira tar upp hans klädsel i Lydien går hennes ton från syrlig till skarp och hånfull. Jag argumenterar för att anledningen till hennes häftiga reaktion är att hon i egenskap av hans hustru anser att hennes eget rykte befläckas av hans handlingar, då deras anseende är sammanflätat vilket jag nämnde ovan. Deianira menar att de fiender Herakles besekrat måste skämmas då han som en gång vart den mäktigaste hjälten i den grekiska världen nu flätar korgar och klär sig i kvinnokläder, medan Omphale klär sig i hans vapen och troféer. Hon understryker hur lite hon respekterar Herakles genom att i raderna 105-108 skriva följande:

”Ta och ryck upp dig, du, gå igenom dina bedrifter – mannens roll hade hon faktiskt, och inte du själv! Större var det att kunna slå dig än för dig att slå andra, så hon är större än du som ju bland hjältar var störst”⁴¹

Då Deianira både menar att Omphale besitter mer manlighet än Herakles och även insinuerar att Omphale är en större hjälte än honom då hon lyckades ”tämja” honom, blir hennes avsmak tydlig. Enligt min tolkning förväntade sig Deianira att hennes status som en välrespekterad prinsessa var befäst och att ett äktenskap med Herakles endast skulle öka respekten kring hennes namn; men när ryktet sprids i världen om Herakles livsstil med Omphale leder det till att Deianira blir utskämd. Inte nog med att hennes make var otrogen men han går emot alla normer för hur en grekisk man ska bete sig. Det är inte bara omanligt, det är ogrekiskt. Det här kan även förklara tillvägagångssättet Deianira väljer när hon dödar Herakles då gift traditionellt sett är associerat till kvinnor och kvinnliga självmord, och i kombination med att Deianira har uttryckt sitt förakt för Herakles femininitet kan tillvägagångssättet tolkas som ett sätt att beröva honom hans manlighet

⁴¹ Ov. *Her.* 9.105-8. *I nunc, tolle animos et fortia gesta recense: quod tu non esses, iure vir illa fuit. Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum, quam quos vicisti, vincere maius erat.*

även i döden. Det här kan ställas i kontrast till traditionen som Sofokles etablerade där Deianira tog sitt liv med ett svärd vilket är en manligt kodad metod för att begå självmord.⁴² Det här kommer diskuteras ytterligare i kapitlet ”Svärdets symbolik” nedan.

Vad som även är intressant är kontexten som Deianira i rad 115 tar upp Herakles pilar i, de är nämligen doppade i hydrans gift - samma pilar som han använde för att döda Nessus: ”Pilar som doppats i hydrans gift bars där av en kvinna...”⁴³

Det faktum att Omphale hanterat hydrans gift och att Deianira påpekar detta kan enligt min mening indikera att hon i Ovidius version var väl medveten om att Nessus blod var kontaminerat av giftet, och att hon bestämt sig för att använda det för att döda Herakles. Hon antyder alltså kontinuerligt med hänvisningar till pilar och kvinnlighet inte bara **att** hon ska ta livet av Herakles, men beskriver även vilken metod hon kommer använda. I de nästkommande raderna, 120-130, tar Deianira upp nästa kvinna som hon menar att Herakles är otrogen med – Iole.

Herakles har tagit Iole till Deianiras hem i kontrast till de övriga otrohetsaffärerna som skett på andra platser. Deianira anser detta vara ett direkt hot mot hennes position som Herakles hustru, hon uttrycker oro för att Iole ska ta hennes plats och därmed beröva henne den sista gnuttan respekt som Deianira innehar i det offentliga. Om hon först blivit utskämd i och med situationen med Omphale och sedan får agera värdinna åt en prinsessa som Herakles har en välkänd utomäktenskaplig relation till blir hon ännu en gång utskämd inför både sitt hushåll och sin omgivning, men också inför andra högt uppsatta individer enligt mitt resonemang.

I raderna 140-142 tar Deianira upp Herakles strid mot Nessus för att rädda henne, och här blir språket hon använder viktigt – specifikt det i rad 142. Den svenska översättningen säger att Nessus blod **färgade** floden röd, men på latin står det ”*Nessus, et **infecit** sanguis equinus aquas*”⁴⁴

*Infecit*⁴⁵ kan betyda att blodet **blandades** med vattnet, men det kan även betyda att blodet **infekterade** vattnet. I och med Deianiras ton genom brevet och att hon flertalet gånger förolämpar sin make i det, finner jag det troligt att hon var medveten om att Nessus blod var giftigt på grund av att det kontaminerats av hydrans gift. Sergio Casali argumenterar för tolkningen att det är hydrans gift som förgiftar blodet i artikeln ”*Tragic Irony in Ovid, Heroides 9 and 11*”.⁴⁶ I raden därefter skriver Deianira att hon fått höra att plagget hon sänt honom är insmört med gift och att han är döende. Det faktum att hon nås av budet precis efter att hon tagit upp

⁴² Glendinning 2011 s. 112.

⁴³ Ov. *Her.* 9.115. *Femina tela tulit Lernaëis atra venenis.*

⁴⁴ Ov. *Her.* 9.142.

⁴⁵ ”To immerse in a pigment, dye. To discolour, darken, stain. To taint, poison, infect.” Oxford Latin Dictionary 2012.

⁴⁶ Casali 1995 s.508.

Nessus och hans blod med ordet *infecit* kan enligt min mening tyda på en medveten handling. Hon vet redan att hon kommer nås av sin makes dödsbud, och i väntande stund tänker hon tillbaka på händelsen som gav henne medlen att utföra sin hämnd.

Vidare börjar Deianira omgående skriva om sig själv som en brottsling, och reflekterar över vart svartsjukan har drivit henne till i sin kärlek efter att hon nåtts av budet. Hon benämner sig själv som orsaken till brottet vilket jag menar tyder på en agens. Om hon trodde att det var en kärleksdryck och inte gift, finner jag det osannolikt att hon omgående börjar se sig själv som inte bara brottsling men som den direkta orsaken till Herakles död. Utöver det så är det inte något kärleksbrev Deianira har författat, läsaren får inte intrycket av att hon är en lidande hustru som saknar sin make och vill ha tillbaka honom – tvärtom. Det är ett hånfullt brev fyllt med förebråelser, ilska och indignation. Om hon har handlat med agens måste hon också varit medveten redan från början om att hennes handlande skulle sluta i både hennes och Herakles död, hennes agerande är brottsligt och hon är medveten om det. Hon reflekterar över sina släktingar, döda och levande, och refererar även till sin mor.

Deianiras bror Meleager dödades nämligen av deras mor som efter det tog sitt eget liv, och direkt efter att Deianira hänvisar till denna händelse understryker hon i brevet att hon inte planerat Herakles död, utan att Nessus sade till henne att hans blod hade kraft att väcka åter en kärlek som har svalnat – med Herakles pil i bröstet, samma pil som var kontaminerad med hydrans gift. Jag har tidigare i kapitlet gått igenom varför jag anser att texten tyder på att Deianira var medveten om att blodet var gift och inte en kärleksdryck, och i den aktuella kontexten med referenser till hennes brors död och mors självmord som direkt efterföljs av en försäkran om att hon inte planerat det menar jag att det i stället tyder på att hon absolut visste det och dessutom var medveten om sitt öde.

Deianira avslutar brevet med att ta avsked från sina kvarlevande släktingar; sin far och syster och sin landsförvisade bror, efter det så tar hon avsked av den sista solen hon kommer se i livet och uppmanar sedan sin son om att leva väl vilket följs av ett utrop om att hon önskar att Herakles **hade kunnat** göra det.

Något som är intressant i brevet är det faktum att det inte tas upp några metoder kring vilken metod hon använder för att begå självmord. Fokus i brevet ligger på död i och med att Herakles är döende när hon avslutar brevet och det faktum att Deianira tar upp sina döda familjemedlemmar och på vilket sätt de dog, men hon beskriver inte tillvägagångssättet för sin

egen död⁴⁷ – bara en undran kring varför hon tvekar att ta sitt liv. Hon är inte hysterisk utan lugn när hon skriver, men det faktum att hon tar upp sina kvarlevande släktingar och dessutom tar avsked av solen menar jag tyder på att det är en handling hon inte egentligen vill begå. Hon vet om att hon behöver ta sitt liv i och med att hon orsakat Herakles död, men hon **vill** inte. Hon tar sitt liv för att skydda Hyllos, något som tydliggörs genom hennes uppmaning till honom att leva väl – något hon kanske önskar att hon själv hade fått göra.

2.4 Canace

Det sista hjältinnebrevet som uppfyller uppsatsens kriterier är Canaces.

Macareus och Canace var syskon, barn till den mindre guden Aeolus som härskade över vindarna. De två syskonen står varandra nära och inleder sedermera ett kärleksförhållande som de håller hemligt från alla i sin närhet – förutom Canaces amma som listar ut att de har en relation. Canace blir sedermera gravid med Macareus barn och försöker desperat fördriva barnet från sin kropp men lyckas inte, och efter nio månader föder hon deras son. Då amman försöker smugla ut barnet ur palatset kvider det till och Aeolus listar ut vems barn det är och beordrar att barnet ska sättas ut för att dö i vildmarken, och skickar ett svärd till Canace och beordrar henne att ta sitt liv då hon begått incest med sin bror. Myterna tar sig dock olika form kring Canaces död, vissa menar att Aeolus förlåter Macareus och att denne sedan bevekar sin far så att Canace och barnet ska skonas men förgäves – Canace har redan tagit sitt liv och Macareus tar sitt liv då han hittar henne död.

Canace inleder sitt brev med att skriva att hon önskar sin bror, Macareus, lyckan som hon själv inte kan uppleva. Hon understryker att när hon skriver brevet gör hon det med svärdet i handen, och att brevet kan komma att fläckas med hennes blod. Det är en sorglig bild som målas upp av Canace med pennen i en hand, svärdet i den andra och pappret hon skriver på i sitt knä. Hon understryker att hon kommer ta sitt liv för att vara sin far till lags, och att hon önskar att fadern skulle vara där för att bevittna hennes sista handling.

Deras gudomliga bakgrund tas upp redan i raderna 10-20, där Canace beskriver att hennes far måste blivit påverkad av att leva med kontrollen över de fyra vindarna, och att detta resulterat i att han kan styra dem men inte sitt eget humör⁴⁸ – direkt efterföljt av att hon etablerar sitt

⁴⁷ Det är dock allmänt vedertaget i myterna sedan Sofokles *Traichinae* att hon tar livet av sig med ett svärd, något som nämnts tidigare. Detta diskuteras mer utförligt i kapitlet "Svärdets symbolik" nedan.

⁴⁸ Gareth Williams skriver i artikeln *Ovid's Canace: Dramatic Irony in Heroides II* (1992) att Canace med den här jämförelsen bör ha förstått att fadern skulle ändra sig kring dödsdomen vilket han gör i Euripides *Aeolus* då vindarna är kända för att skifta snabbt och hastigt. Williams menar då att hon kunde ha haft is i magen för att invänta förändringen, och inte hade behövt ta sitt liv.

släktskap med Zeus i rad 20.⁴⁹ Man kan argumentera för att Canaces anspelningar på sitt och Macareus gudomliga arv inte bara är för att understryka Aeolus grymhet i sina handlingar, men ett rättfärdigande av syskonens incestuösa förhållande då dessa var vanliga bland de grekisk-romerska gudarna. Om de nu hade gudomlig börd är det att anta att de rättfärdigade sin relation med just det – om de andra gudarna kunde ha incestuösa förhållanden, varför kunde inte de ha ett förhållande på samma premisser?⁵⁰

Vidare beskriver Canace att trots sitt gudomliga påbrå kommer svärdet att skada henne, att hon önskar att hon dött innan hon inledde relationen med sin bror och fortsätter med att både ångra deras handlingar men även understryka sin kärlek till honom:

”Varför, min bror, har du älskat mig mer än en bror alls får göra, varför var jag för dig något en syster ej bör...? Själv blev jag också kär, mitt lågande hjärta fick märka makten hos Amor, en gud som jag hört talas om blott”⁵¹

Det är dock viktigt att anmärka att i det latinska citatet i noten nämns inte Amor, så vi kan inte utgå ifrån att de är påverkade av gudomlig magi i sin kärlek – den är naturlig och de lider inte av en kärleksförtrollning. Citatet ovan visar hur Canace trots sin inre konflikt kring relationen ändå är bekväm med deras kärlek, det är inte själva handlingarna de gjort eller det faktum att de har känslor för varandra som hon önskar bort – det är omständigheterna.⁵² Därmed finner jag det troligt att Canace använder deras gudomliga bakgrund för att rättfärdiga deras relation, om än bara för henne och Macareus då hon tydligt uttrycker att hon förstår att ingen i deras omgivning kommer att acceptera förhållandet, förutom hennes amma. Canace påpekar i brevet att amman själv kommer på att hon är kär, då hon slutat äta och sova – men detta var inte bara på grund av kärlek, Canace var gravid med sin brors barn.⁵³

”Snart tilltog redan fostrets vikt i min skändade kropp, den skymfliga bördan blev tung för mig, så matt som jag var”⁵⁴

⁴⁹ Ov.Her. 11.20.

⁵⁰ I viss tidig mytologi gifter sig Aeolus barn med varandra, något Ovidius kan ha haft i åtanke när han skrev brevet. Se Williams 1992.

⁵¹ Ov.Her. 11.25-28 *Cur umquam plus me, frater, quam frater amasti, et tibi, non debet quod soror esse, fui? ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam, nescio quem sensi corde tepente deum.*

⁵² Katerina Philippides (1996) argumenterar även för det här i artikeln ”Canace Misunderstood: Ovid’s ”Heroides” XI”. Sergio Casali (1998) menar även att kärleken mellan Canace och Macareus är Ovidius eget påfund.

⁵³ Sergio Casali (1998) kom till samma slutsats i artikeln ”Ovid’s Canace and Euripides’ ”Aeolus”: Two Notes on ”Heroides” II” – det är graviditeten och inte kärleken i sig som ger henne symptomen.

⁵⁴ Ov.Her. 11.39-40. *iamque tumescebant vitiatum pondera ventris, aegraque furtivum membra gravabat onus.*

Det faktum att Canace beskriver sin gravida kropp som skändad och fostret som skymfligt i kombination med att hon efter denna rad beskriver hur hon förgäves med ammans hjälp försöker fördriva barnet ur kroppen tyder på att hon förstår att hennes liv är över om någon utomstående får reda på vad det är som har skett. Jag anser det osannolikt att hon syftar på att relationen skulle vara den som skändade hennes kropp, eller att fostrets existens var det som var skymfligt med tanke på hur hon under brevets gång upprepar hur mycket hon älskar Macareus och sedermera även barnet. Det är faktumet att hon vet att hennes far inte kommer acceptera förhållandet som är problemet och det är i den kontexten handlingarna och graviditeten ses som som skändlig, inte enligt Canace egna värderingar.

Det här resonemanget anser jag stärks av att Canace sedan i raderna 55-64 beskriver hur hon nästan dog i barnsäng, men att hon överlevde då Macareus kom till hennes sida och bad henne att kämpa för att leva så att varken hon eller barnet skulle dö, och lovar henne att han ska gifta sig med henne. Efter detta skriver Canace följande: ”Tro mig, jag var nästan död, men de orden gav mig nytt liv, och kroppen förlossades från bördan som vanärat den”⁵⁵

Canace må benämna deras barn som en börda som vanärat hennes kropp, men citatet ovan visar att det är själva beviset för relationen som är den vanärade bördan och inte barnet i sig. Macareus uttryckte en önskan om att barnet och Canace skulle överleva till henne för att hon skulle kämpa, och Canace själv önskar inte barnets död eller att det inte ska ha funnits alls. Hon har försökt fördriva barnet på grund av de konsekvenser hon vet väntar, men sedan dess födelse omtalas barnet endast med kärlek.

När amman försöker smugla ut barnet men misslyckas, får Aeolus reda på vad som har pågått i hans hushåll och Canace beskriver hur hon var stel av skräck inför hans reaktion – hennes farhågor kommer att besannas. Hon talar om hur Aeolus direkt beordrar barnets död och det blir utplacerat i bergen där vilda djur får äta upp det. Canace spekulerar i hur barnet ska dö, och är förtvivlad. Hon beskriver hur hon slår sig och sliter i sitt hår, och hur hon sedermera får ett svärd skickat till sitt rum med en order om att hon ska dö.⁵⁶ En anmärkningsvärd aspekt är att Canace under brevets gång inte uttrycker någon oro för Macareus, hon är medveten om att om deras relation uppdagas så är det hon och barnet som råkar illa ut – inte hennes bror.

Det har under brevets gång således inte varit något fokus på Macareus i egenskap som offer, det är en ständig ton av ångest och oro som Canace uttrycker kring sin och barnets säkerhet – men Macareus antas komma oskadd ur situationen. När relationen nu uppdagats ser man varför –

⁵⁵ Ov.Her. 11.65-66. *Mortua, crede mihi, tamen ad tua verba revixi: et positum est uteri crimen onusque mei.*

⁵⁶ Ov.Her. 11.69-98.

barnet blir utplacerat för att dö, och Canace får en order om att dö följt av sin fars svärd som medel för att ta sitt liv. Macareus klarar sig utan personliga konsekvenser, men får leva kvar med sorgen efter sin syster tillika älskarinna och barn.

Canace fortsätter brevet med att fråga Aeolus om han i egenskap som far anser att ett svärd är en passande brudgåva till sin dotter, och åkallar därefter äktenskapsguden Hymen och ber denne försvinna därifrån, och beskriver sitt hus som skändligt. Det är enligt kontexten än en gång inte relationen mellan syskonen som påtalas som skändlig, utan konsekvenserna av den som är det skändliga. Canace fortsätter med att åkalla furierna och be dem sätta fyr på hennes gravbål, något som vidare indikerar på ett brott mot en familjemedlem. Paralleller kan dras till Orestes, som blir förföljd av furier efter att ha dödat sin mor Klytemnestra i Aeschylus verk *Orestien*.⁵⁷

Canace fortsätter med att önska sina systrar att de ska gifta sig bättre än vad hon gjort,⁵⁸ men ber dem att inte glömma henne. Hon fortsätter med att vändas över sitt barns öde, och påtalar att barnet är syndfritt i situationen – det är på grund av hennes handlingar hon anser att barnet har dött, men det är intressant att hon inte beskyller Macareus på något vis.⁵⁹ Det är Canace som förebrår sig själv, och är rädd för sig själv och barnets öde. Det är underförstått att Macareus varken har skuld i frågan eller kommer lida några personliga kval om situationen uppdragas.

Hon avslutar brevet med att vändas över tanken på att barnet blir föda åt djur i bergen, och skriver att hon snart ska följa sitt barn i döden. Hon uppmanar Macareus att samla barnets kroppsdelar och att begrava dem tillsammans i samma urna, och ber att Macareus ska komma ihåg henne efter hennes död. Hon avslutar brevet med meningen ”... jag skall själv lyda vad far har befallt.”⁶⁰

Det understryks ännu en gång att det inte är Canaces eget val att begå självmord. Hon är medveten om sin maktlöshet i frågan, hennes far är den som väljer hur hon ska dö och när. Det enda Canace kan försöka göra är att be om att få bli begravd tillsammans med barnet hon älskade, och hoppas på att Macareus uppfyller detta och lever ett bra liv efter hennes bortgång. Som det etablerats kontinuerligt genom brevet så är Macareus säkerhet inte ifrågasatt – det är hon som bestraffas för bådas handlingar, och när barnet dött så förlikar sig Canace med tanken på att dö då hon inte heller vill leva utan sitt barn. Det faktum att hon åkallade furierna och bad dem tända hennes gravbål i raderna 105-106 insinuerar dock att trots det faktum att hon lyder sin far, så finns det en bitterhet närvarande kring det.

⁵⁷ Aesch.Or.

⁵⁸ Det är dock inte utskrivet i brevet att de gifte sig.

⁵⁹ Ov.Her. 11.112

⁶⁰ Ov.Her. 11.130 *mandatis obsequar ipsa patris*

3. Diskussion

3.1 Orsaken till kvinnornas val att avsluta sitt liv

De fyra kvinnorna som har behandlats i kapitlen ovan har både olika livssituationer och olika förutsättningar; Dido och Phyllis är regerande drottningar, Deianira är kunglig men har ingen egen reell makt och så är det även för Canace. Därmed är orsakerna och även premisserna som de tar livet av sig på även de olika enligt vad jag har kommit fram till. Den primära orsaken till att Phyllis och Dido tog livet av sig menar jag är förlusten av makt som sittande regenter. I och med att Demofon och Aeneas överger dem så resulterar det i att de inte innehar respekten som de tidigare hade hos sina undersåtar. För Phyllis handlade det om en förlorad allians med Aten, i Didos fall var det kärleksförtrollningen som jag argumenterade för drev henne till vansinne då den fick henne att agera på ett sätt som inte följde hennes principer och moraler. Att Dido dessutom gav Aeneas makten i Karthago och upphöjde honom till en position likställd med hennes egen direkt när han landsteg på hennes kust resulterade i kritik från både hennes eget folk och de kringliggande kungadömena som hon behövde hålla fred med för att kunna fortsätta styra. Både Phyllis och Dido ingick därmed i äktenskapsliknande relationer med män av kunglig börd men utan egentlig makt, de sveks sedermera av dem vilket resulterade i att den enda utvägen de hade var att ta sitt liv. Den viktiga skillnaden mellan dem är dock att Dido var under en kärleksförtrollning när hon ingick i relationen – Phyllis var opåverkad av magi. Det här kan speglas i deras tillvägagångssätt när de tar sitt liv, vilket kommer diskuteras mer utförligt i det nedanstående kapitlet.

Deianira och Canace har andra omständigheter att förhålla sig till, då de inte är drottningar med ett maktkapital att skydda. Det är inte makt som är grunden till deras självmord, utan det rotar sig i andra aspekter.

Deianiras agerande har grund i hennes position som en prinsessa som har avnjutit privilegier och anseende i och med sitt gudomliga och kungliga arv, när hon sedermera blir utskämd kontinuerligt i sitt äktenskap resulterar det i att hon känner sig tvungen att både ta livet av sin make och sedan ta sitt eget liv för att skydda sin sons anseende. Det är alltså inte en maktfaktor som spelar in i Deianiras agerande enligt min tolkning, utan endast status då hon inte är en regent – det är hennes adliga status som påverkas. Det här menar jag understryks av att hon ständigt påtalar hans femininitet, vilket speglas ytterligare i hur hon tar livet av Herakles och hur hon tar sitt liv, något som diskuteras i kapitlet nedan.

Canace i sin tur är den som de facto inte **väljer** att ta sitt liv, utan blir beordrad att göra det av sin far. Hon väljer inte heller metoden själv, utan även den väljer Aeolus. Canace tar sitt liv på order av sin far och beskriver uttryckligen att hon gör det för att lyda – inte för att hon önskar att dö själv eller finner det nödvändigt.

3.2 Svärdets symbolik och hängningens skam

Av kvinnorna som har behandlats i uppsatsen så begår tre av fyra självmord med svärd, den enda som enligt myterna inte gör det är Phyllis. Så vad har svärdet för innebörd i en antik självmordskontext?

Både i den grekiska och den romerska kontexten var ett självmord med svärd nära knutet till män; det var det manliga sättet att ta sitt liv på i kontrast till det kvinnliga självmordet som var associerat med gift.⁶¹ Dido och Canace tar båda livet av sig med någon annans svärd, Dido med det svärd hon fick i gåva av Aeneas och Canace med det hon fick skickat till sig av sin far. Deianira tar livet av sig med ett svärd utan några förklaringar kring vems svärd det är – det är således inte viktigt i hennes fall vems svärdet är då det inte är knutet till orsaken kring hennes självmord. Dido och Canace tar sina liv med svärden associerade till den som drivit dem till självmordet; Dido tar sitt liv med Aeneas svärd då han är den direkta orsaken till hennes bortgång, något som behandlades under hennes kapitel, och Canace blir direkt beordrad att ta sitt liv av sin far vars svärd hon tog livet av sig med – Deianiras död med ett okänt svärd kan därmed tolkas som att hon hade en agens som de andra kvinnorna inte hade. Jag argumenterade i Deianiras kapitel om att det var hon som dödade Herakles och därmed är det hon som är hans baneman, och hon tar därmed sitt liv på helt andra premisser än Dido och Canace. En intressant aspekt som Bolton tar upp i sin avhandling är att Deianira i Apollodorus skrifter inte tar sitt liv med ett svärd, utan genom att hänga sig⁶² – något som sågs som en skymflig metod att ta sitt liv på och även associerat till kvinnor i antikens Grekland enligt Glendinning.⁶³

Det faktum att Sofokles valde att etablera att hon tog livet av sig med ett svärd är därmed av stor vikt, och i kombination med resten av symboliken kring att Herakles dör av gift kan man argumentera för att detta är ett sätt att vända könsnormerna och betona att Deianira är den som agerar på ett traditionellt ”manligt” sätt i den antika grekiska och romerska kontexten. Hon är den som är utskämd och som jag argumenterade för i hennes kapitel blir även hennes son drabbad av skam i och med Herakles agerande – då tar hon kontroll över situationen och eliminerar

⁶¹ Glendinning 2011 s.112, Edwards 2007 s.182: Enligt Martialis var dolken den metod som romerska män föredrog att använda när de tog sitt liv. Mart. 1.78.

⁶² Bolton 1989 s.228.

⁶³ Glendinning 2011 s.126-127.

skamfaktorn, sin make, och tar sitt eget liv för att bespara Hyllos skammen av att ha en mor som dödat hans far.

Precis som Aeolus, Canace far, skickar ett svärd till sin dotter och dödar sitt barnbarn för att eliminera den faktorn i hans liv som ger skam till hans familj – det är inte bara Deianiras död med svärdet som är manligt kodat, utan hela hennes agerande som leder till hennes självmord.

Glendinning poängterar även att trots att Deianira tar sitt liv med ett svärd i traditionen som Sofokles etablerat och dessutom hugger sig i den manligt kodade levern så täcker hon av sin vänstra sida för att utföra dådet vilket är associerat till kvinnlighet.⁶⁴ Hon är alltså en kvinna som får axla den manliga rollen i familjen, likt patriarken Aeolus, för att se till att hennes familj inte drabbas av skam och dåligt rykte.

I kontrast till Deianira står då Dido och Canace. Dido gör det väldigt tydligt i sitt brev att det är med Aeneas svärd som hon tar sitt liv, och påtalar även dess frygiska ursprung. Hon gör det tydligt genom sitt brev att det är Aeneas fel att hon tar livet av sig och deras ofödda barn, och att hon gör det med hans svärd så att han får dubbel skuld i hennes bortgång – han är orsaken och har även bidragit med medlet hon använder. Hon är tydlig med att hon dör för sin egen hand, men det faktum att hon använder hans svärd innehar en stark symbolik. Det är hennes val att dö då omständigheterna inte ger henne en chans att återetablera sin makt vilket jag diskuterade i Didos kapitel, men trots det är svärdet viktigt då hon inte agerar på samma premisser som Deianira – därför är svärdets ursprung viktigt i Didos fall men inte den sistnämndas⁶⁵. Jag tänker på samma sätt när det gäller Canace, svärdets ursprung är viktigt då hon blir beordrad av sin far att ta sitt liv, och hon uttrycker tydligt att hon väljer att ta livet av sig för att lyda sin far – döden ligger inte i hennes händer, en poäng som understryks av svärdets direkta association till fadern som gav henne ordern. Dock är det viktigt att poängtera att även om jag anser att Dido och Canace tar sitt liv på andra premisser än Deianira så tar de ändå sitt liv på ett traditionellt manligt sätt med sina respektive svärd, och begår därmed inte kvinnligt kodade självmord. Att dö genom att hugga sig med dolk eller svärd är associerat till mod och *virtus*,⁶⁶ och anses därmed mer hedervärdt i sin samtida kontext än alternativa metoder som gift.

⁶⁴ Glendinning 2011 s.130.

⁶⁵ Stella Alekou (2021 s.35) argumenterar även för att Dido tog sitt liv med Aeneas svärd och författar skriften på sin grav som lägger skulden för hennes död på Aeneas för att skämma ut honom med sitt självmord, och tog vara på sin rätt till en ärofylld död även om hans handlingar förminskade hennes heder och ära i livet. Även Hill (2004 s.129) menar att det är ett sätt för Dido att skämma ut Aeneas, och menar även att gravstenen hon vill resa där hon beskyller honom för sin död etablerar det kontraktet, *foedus* mellan dem trots att en regelrätt äktenskapsceremoni inte har ägt rum.

⁶⁶ "The qualities typical of a true man, manly spirit, resolution, steadfastness." Oxford Latin Dictionary 2012.

Svärdet har således en viktig position i kvinnornas självmord, oavsett om det är en specifik individs svärd de använder eller om det är ospecificerat. Det har konnotationer till ära och heder, något som hade saknats om de använt sig av en alternativ metod.

Phyllis är den enda kvinnan som inte tar sitt liv med ett svärd, och Ovidius specificerar inte heller hur hon tar sitt liv utan radar upp olika alternativ och lämnar hennes val öppet. I den mytologiska traditionen är det dock allmänt vedertaget att hon hängde sig. Att hängning dessutom var ett skymfligt sätt att ta sitt liv på är något jag anser resonerar väl med hur hon talar om sig själv och sin situation i sitt brev då hon enligt min tolkning lägger en stor del av skulden på sig själv och sin naivitet, något som diskuterades i hennes kapitel. Med det i åtanke är det således logiskt att Phyllis kan ha känt att hon inte förtjänar en ärofylld död då hon på grund av sitt val av partner förlorade sitt maktkapital och därmed skulle förlora sin position som drottning, något jag argumenterade för i hennes kapitel. Det här kan ställas i kontrast till förändringen i Deianiras mytologiska tradition, där hon till en början tog livet av sig genom att hänga sig vilket förändrades över tid till att hon använde sig av metoden med svärd. Då de agerar på olika premisser och på grund av olika orsaker, kan självmordsmetoden som tillskrivs dem möjligtvis reflektera hur kvinnorna själva reflekterar över sitt agerande och kring vilken död de förtjänade – ärofull eller skamfull.

4. Slutsats och sammanfattning

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka utifrån vilka premisser dessa fyra kvinnor bestämde sig för att ta sitt liv och vilken betydelse deras valda metod för att utföra självmordet har. Undersökningen som har lagts fram visar på att det snarare var makt och statusförlust som fick Phyllis, Dido och Deianira att besluta sig för att avsluta sina liv än förlusten av männen de älskade. Canace självmord särskiljer sig från de andras då hon gjorde det på någon annans order – beslutet fattades således inte av henne själv, hon agerade på sin fars befallning.

Vidare så är metoden central för hur kvinnorna såg sig själva i fallen Phyllis, Dido och Deianira. De två sistnämnda ger sig själva inte bara en ärofylld död i och med att de använder svärd, utan de ger sig själva även ett maskulint avslut på livet. Phyllis val att hänga sig tyder på skam och att hon inte tyckte att hon förtjänade ära i döden. I fallet Canace är metoden förutvald av hennes far, hon får svärdet skickat till sig och det är således fadern som väljer att ge henne en ärofylld död – om än hon har bringat vanära över familjen i livet.

5. Bibliografi

Antika källor:

Aeschylus, *Oresteia*. Översättning S. Goldhill, Cambridge 1992.

Dionysius av Halicarnassus, *Antiquitates Romanae*. Översättning Carey, E. & E. Spelman, Cambridge 1937.

Marcus Valerius Martialis. *Epigrammata*. Översättning D.R. Shackleton Bailey, Cambridge 1993.

Titus Livius, *Ab urbe condita*. Översättning W. Heineman, Cambridge 1938.

Publius Ovidius Naso, *Epistulae Heroidum*. Översättning J.W. Köhler, Göteborg, 2003.

Modern litteratur:

Alekou, S. 2021. 'The Art of Death in Ovid's *Heroides*', *Illinois Classical Studies* 46, 31-58.

Bolton, M.C. 1989. *The Characterization of Medea, Dido, Ariadne and Deianira in Ovid's Heroides and Metamorphoses*' Diss., McMaster University.

Casali, S. 1995. 'Tragic Irony in Ovid, *Heroides* 9 and 11', *The Classical Quarterly* 45, 505-511.

Casali, S. 1998. 'Ovid's Canace and Euripides "Aeolus": Two Notes on "Heroides" 11', *Mnemosyne* 51, 700-710.

Carawan, E. 2000. 'Deianiras Guilt', *Transactions of the American Philological Association* 130, 189-237.

Edwards, C. 2007. *Death in ancient Rome*, London.

Ekbom, M. under utgivning. 'Urbem praeclaram statui: The use, misuse, and disuse of Dido the founder in Antiquity'.

Fulkerson, L. 2002. 'Writing Yourself to Death: Strategies of (Mis)reading in *Heroides* 2', *Materiali e discussion per l'analisi dei testi classici* 48, 145-165.

Glendinning, E.M. 2011. *Guilt, Redemption and Reception: Representing Roman Female Suicide*' Diss., University of Nottingham.

Glare, P.G.W. ed. 2012. *Oxford Latin Dictionary*. Oxford

Hill, T.D. 2004. *Ambitiosa Mors: Suicide and Self in Roman Thought and Literature*, New York.

Knox, P.E. 1995. *Ovid Heroides Select Epistles*, Cambridge.

Peck, H.T. 1898. *Harpers Dictionary of Classical Antiquities*. New York.

Philippides K. 1996. 'Canace Misunderstood: Ovid's "Heroides" XI' , *Mnemosyne* 49, 426-439.

Williams, G. 1992. 'Ovid's Canace: Dramatic Irony in Heroides 11', *The Classical Quarterly* 42, 201-209.